

מפתח תשובות נכונות

שאלה	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
תשובה	(1)	(2)	(3)	(2)	(2)	(2)	(1)	(2)	(2)	(3)

שאלה	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
תשובה	(2)	(3)	(3)	(3)	(4)	(1)	(4)	(2)	(2)	(3)

שאלה	21	22	23
תשובה	(1)	(3)	(3)

אנלוגיות (שאלות 1-6)
1. השאלה: חוקי : פֶּשַׁע -

היחס: פֶּשַׁע פירושו לעבור על החוק, כלומר לנהוג באופן שאינו חוקי. **ב'** משמעותו נהג באופן שאינו **א'**.

תשובה (1): צפוי : הפתיע. האם מי שהפתיע נהג באופן שאינו צפוי? כן. ההפתעה היא בדיוק התנהגות המנוגדת למה שהיה צפוי, ולכן היחס כאן זהה ליחס שבזוג המוביל. היחס זהה.

תשובה (2): מסוכן : הזהיר. האם מי שהזהיר נהג באופן שאינו מסוכן? לא. ההזהרה אינה התנהגות המנוגדת לסכנה אלא תגובה אליה: אדם מזהיר אחרים מפני דבר מסוכן, ואין הוא עצמו נוהג בניגוד לתכונה. היחס שונה.

תשובה (3): שבור : תיקן. האם מי שתיקן נהג באופן שאינו שבור? לא. התיקון הוא פעולה שמבטלת את מצב השבירות של חפץ אחר, ולא התנהגות שסותרת תכונה של הפועל עצמו. היחס שונה.

תשובה (4): חשוב : זלזל. האם מי שזלזל נהג באופן שאינו חשוב? לא. הזלזול הוא היחס שאדם מגלה כלפי דבר שאין הוא רואה בו חשיבות, ולא התנהגות המנוגדת לחשיבותו שלו. היחס שונה.

תשובה (1).

2. השאלה: תובעני : מֵאֲמָץ -

היחס: דבר תובעני גובה ממי שעוסק בו מֵאֲמָץ רב. **א'** הוא דבר המצריך הרבה **ב'**.

תשובה (1): עתיק : זמן. האם דבר עתיק מצריך זמן רב ממי שעוסק בו? לא. עתיק פירושו שחלף זמן רב מאז נוצר, ואין כאן משאב שמישהו משקיע בו. היחס שונה.

תשובה (2): יקר : כסף. האם דבר יקר מצריך כסף רב ממי שרוכש אותו? כן. כשם שהעיסוק בדבר תובעני כרוך בהשקעת מאמץ מרובה, רכישת דבר יקר כרוכה בהשקעת כסף מרובה. היחס זהה.

תשובה (3): שָׁבַע : מזון. האם מי ששָׁבַע מצריך מזון רב? לא. השובע הוא תוצאה של אכילת מזון שכבר נאכל, ולא תיאור של דבר שההתעסקות בו כרוכה בהשקעת מזון. היחס שונה.

תשובה (4): כבד : משקל. האם דבר כבד מצריך משקל רב ממי שעוסק בו? לא. כובד פירושו שמשקלו של הדבר עצמו רב, כלומר **ב'** הוא הממד שנמדד ב-**א'** ולא משאב שמושקע בו. היחס שונה.

תשובה (2).

3. השאלה: אצטבה : על גבי -

היחס: מניחים חפצים על גבי האצטבה. מניחים חפצים ב' א'.

תשובה (1): גדר : סביב. האם מניחים חפצים סביב הגדר? לא. הגדר עצמה היא הניצבת סביב שטח מסוים, ומילת היחס מתארת את מיקומה שלה ולא את מקומם של חפצים המונחים בה. היחס שונה.

תשובה (2): דלת : לתוך. האם מניחים חפצים לתוך הדלת? לא. דרך הדלת נכנסים לתוך חלל, ומילת היחס מתייחסת לחלל שמעברה ולא לדלת עצמה. היחס שונה.

תשובה (3): קופסה : בתוך. האם מניחים חפצים בתוך הקופסה? כן. כשם שהאצטבה היא משטח שעל גביו מניחים חפצים, הקופסה היא כלי שבתוכו מניחים אותם. היחס זהה.

תשובה (4): תקרה : מעל. האם מניחים חפצים מעל התקרה? לא. התקרה היא המשטח הנמצא מעל החלל שמתחתיו, ואין דרכם של חפצים להיות מונחים עליה. היחס שונה.

תשובה (3).

4. השאלה: נשמר : נוטר -

היחס: הנוטר הוא שומר על מי שנשמר. ב' הוא מי שעושה את הפעולה שבעקבותיה מישו א'.

תשובה (1): נקרא : כותב. האם הכותב הוא שמבצע את הפעולה שבעקבותיה טקסט נקרא? לא. הכתיבה יוצרת את הטקסט, ואילו הקריאה נעשית בידי הקורא - שתי פעולות נפרדות שאינן אותה פעולה עצמה. היחס שונה.

תשובה (2): נתמך : סועד. האם הסועד הוא שמבצע את הפעולה שבעקבותיה אדם נתמך? כן. סעד ותמיכה הם אותה פעולה עצמה, ולכן היחס זהה ליחס שבין הנשמר לנוטר.

תשובה (3): נזקק : תורם. האם התורם הוא שמבצע את הפעולה שבעקבותיה אדם נזקק? לא. התרומה אינה הופכת אדם לנזקק אלא ניתנת למי שכבר נזקק, ומצוקתו קדמה לה. היחס שונה.

תשובה (4): נטווה : אורג. האם האורג הוא שמבצע את הפעולה שבעקבותיה חוט נטווה? לא. הטווייה היא הפיכת סיבים לחוט והאריגה היא שזירת חוטים לבד - שתי פעולות שונות בשני שלבים שונים. היחס שונה.

תשובה (2).

5. השאלה: אין עליו עוררין : שנוי במחלוקת -

היחס: מה שאין עליו עוררין אינו שנוי במחלוקת. א' נאמר על מי שאינו ב'.

תשובה (1): אין לו דורש : רוצה. האם מי שאין לו דורש אינו רוצה? לא. "אין לו דורש" נאמר על דבר שאיש אינו חפץ בו, כלומר השלילה נוגעת לאחרים ולא לנושא עצמו, שאין בכוחו לרצות. היחס אינו מדויק.

תשובה (2): אין לאל ידו : מסוגל. האם מי שאין לאל ידו אינו מסוגל? כן. "אין לאל ידו" נאמר על מי שאין בכוחו לעשות דבר, והוא שולל בדיוק את המצב שמתאר "מסוגל" לגבי אותו אדם עצמו. היחס זהה.

תשובה (3): אין לו זכר : נעלם. האם מי שאין לו זכר אינו נעלם? לא. היחס כאן הפוך: דבר שאין לו זכר הוא בדיוק דבר שנעלם, ושני הצדדים מציינים אותו מצב ולא מצבים מנוגדים. היחס שונה.

תשובה (4): אין לעמוד בפניו : מתפתה. האם מי שאין לעמוד בפניו אינו מתפתה? לא. "אין לעמוד בפניו" נאמר על דבר מפתה עד מאוד, וממילא דווקא בשלו אדם מתפתה. היחס שונה.

תשובה (2).

6. השאלה: בנה : חורבות -

היחס: החורבות הן מה שנותר מן המבנה שנבנה, לאחר שנהרס. ב' הוא מה שנותר ממה שנוצר בפעולה א', לאחר שנהרס.

תשובה (1): רחץ : לכלוך. האם הכלוך הוא מה שנותר מן הדבר שנרחץ לאחר שנהרס? לא. הכלוך היה קיים עוד לפני הרחיצה והיא זו שהסירה אותו, ולכן אין הוא שריד של תוצר הפעולה. היחס שונה.

תשובה (2): נטע : גדם. האם הגדם הוא מה שנותר מן העץ שניטע לאחר שנכרת? כן. כשם שהחורבות הן שרידיו של מבנה שנבנה ואחר כך נהרס, הגדם הוא שרידו של עץ שניטע ואחר כך נכרת. היחס זהה.

תשובה (3): פסע : עקבות. האם העקבות הן מה שנותר מתוצר הפסיעה לאחר שנהרס? לא. העקבות הן תוצר ישיר של הפסיעה עצמה ולא שריד של דבר שנהרס אחריה. היחס שונה.

תשובה (4): אכל : פירורים. האם הפירורים הם מה שנותר ממה שנוצר בפעולת האכילה לאחר שנהרס? לא. האכילה אינה יוצרת דבר אלא צורכת אותו, והפירורים נותרים מן הפעולה עצמה ולא מהרס שבא בעקבותיה. היחס אינו מדויק.

תשובה (2).

7. השאלה: _____ של סופר הכותב ביוגרפיה היסטורית של מנהיג פוליטי, לעומת סופר הכותב ביוגרפיה של משורר,

היא שלראשון _____ מסתרי הנפש של מושא כתיבתו, _____ לרשות האחרון עומדים כתבי שירה, _____.

פתרון: המשפט מנגיד בין שני סוגי סופרי ביוגרפיה. ההשלמה הנכונה תשמור על ניגוד עקבי: לביוגרף של המנהיג הפוליטי חיסרון שאין לביוגרף של המשורר.

תשובה (1): מגבלתו / קשה לחדור ל- / ואילו / המתאפיינים בחשיפה נפשית מרובה

המשפט המלא: **מגבלתו** של סופר הכותב ביוגרפיה היסטורית של מנהיג פוליטי, לעומת סופר הכותב ביוגרפיה של משורר, היא שלראשון **קשה לחדור למסתרי הנפש של מושא כתיבתו, ואילו** לרשות האחרון עומדים כתבי שירה, **המתאפיינים בחשיפה נפשית מרובה.**

נכון. "מגבלתו של סופר הכותב ביוגרפיה היסטורית של מנהיג פוליטי... היא שלראשון קשה לחדור למסתרי הנפש של מושא כתיבתו, ואילו לרשות האחרון עומדים כתבי שירה, המתאפיינים בחשיפה נפשית מרובה." ההשלמה עקבית: לביוגרף של המנהיג יש מגבלה — קושי לחדור לנפש מושא כתיבתו — ואילו לביוגרף של המשורר עומדים כתבי שירה החושפים את נפשו.

תשובה (1).

8. השאלה: _____ ראו עצמם המורדים הפידלים כמי שלוחמים את מלחמתם של הפידלים כולם, שהרי העצמאות

הייתה _____ עם הפידלי, שהעדיף _____ חיכוכים עם השלטון הזר, ואפילו במחיר ויתור על _____.

פתרון: המשפט מבטא תמיהה או קביעה על יחסם של המורדים לעצמאות. ההשלמה הנכונה תשמור על היגיון פנימי שבו יחס הפידלי לעצמאות עולה בקנה אחד עם העדפותיו.

תשובה (1): לא בכדי / כאש בוערת בעצמותיו של ה- / להימנע מ- / עצמאותו המדינית

המשפט המלא: **לא בכדי** ראו עצמם המורדים הפידלים כמי שלוחמים את מלחמתם של הפידלים כולם, שהרי העצמאות הייתה **כאש בוערת בעצמותיו של העם הפידלי, שהעדיף להימנע מחיכוכים עם השלטון הזר, ואפילו במחיר ויתור על עצמאותו המדינית.**

לא נכון. "לא בכדי... שהרי העצמאות הייתה כאש בוערת בעצמותיו של הפידלי, שהעדיף להימנע מחיכוכים... ואפילו במחיר ויתור על עצמאותו המדינית." יש כאן סתירה: אם העצמאות בוערת בעצמותיו, לא ייתכן שיוותר עליה כדי להימנע מחיכוכים. ההשלמה אינה עקבית.

תשובה (2): לא ברור מדוע / רחוקה מליבו של ה- / להמעיט ב- / עצמאותו המדינית

המשפט המלא: לא ברור מדוע ראו עצמם המורדים הפיזיים כמי שלוחמים את מלחמתם של הפיזיים כולם, שהרי העצמאות הייתה רחוקה מליבו של העם הפיזי, שהעדיף להמעיט בחיכוכים עם השלטון הזר, ואפילו במחיר ויתור על עצמאותו המדינית

נכון. "לא ברור מדוע ראו עצמם המורדים הפיזיים כמי שלוחמים את מלחמתם של הפיזיים כולם, שהרי העצמאות הייתה רחוקה מליבו של הפיזי, שהעדיף להמעיט בחיכוכים עם השלטון הזר, ואפילו במחיר ויתור על עצמאותו המדינית." ההשלמה עקבית: התמיהה מדוע ראו עצמם כלוחמים למען כלל הפיזיים מוסברת בכך שהעצמאות לא הייתה חשובה לפיזי הטיפוסי, שהעדיף להימנע מעימות אף במחיר ויתור עליה.

תשובה (2).

9.

השאלה: ביבשת אפריקה, תוחלת החיים של כלב הביצות _____ מתוחלת החיים של חתול הביצות. _____ בביצה במבולה שבצפון אפריקה נוכל למצוא שיעור _____ יותר של חתולי ביצות שגילם עולה על עשר שנים משיעור כלבי הביצות שגילם עולה על גיל זה, שכן תנאי האקלים בביצה זו _____ תנאים בביצות אחרות ביבשת.

פתרון: המשפט קושר בין תוחלת החיים היחסית של שני מינים לבין שיעור הפרטים הזקנים בכל מין. ההשלמה הנכונה תשמור על היגיון: המין בעל תוחלת החיים הגבוהה יותר ימצא בשיעור זקנים גבוה יותר.

תשובה (1): גבוהה / אף על פי כן / גבוה / דומים ל-

המשפט המלא: ביבשת אפריקה, תוחלת החיים של כלב הביצות **גבוהה** מתוחלת החיים של חתול הביצות. **אף על פי כן** בביצה במבולה שבצפון אפריקה נוכל למצוא שיעור **גבוה** יותר של חתולי ביצות שגילם עולה על עשר שנים משיעור כלבי הביצות שגילם עולה על גיל זה, שכן תנאי האקלים בביצה זו **דומים** לתנאים בביצות אחרות ביבשת.

לא נכון. "תוחלת החיים של כלב הביצות גבוהה מ... אף על פי כן... נמצא שיעור גבוה יותר של חתולי ביצות זקנים..." יש כאן סתירה: אם תוחלת החיים של הכלב גבוהה יותר, מצופה שיימצאו יותר כלבים זקנים, ו"אף על פי כן" אינו מיושב עם היות תנאי האקלים דומים. ההשלמה אינה עקבית.

תשובה (2): נמוכה / לא פלא אפוא ש- / גבוה / דומים ל-

המשפט המלא: ביבשת אפריקה, תוחלת החיים של כלב הביצות **נמוכה** מתוחלת החיים של חתול הביצות. **לא פלא אפוא** שבביצה במבולה שבצפון אפריקה נוכל למצוא שיעור **גבוה** יותר של חתולי ביצות שגילם עולה על עשר שנים משיעור כלבי הביצות שגילם עולה על גיל זה, שכן תנאי האקלים בביצה זו **דומים** לתנאים בביצות אחרות ביבשת

נכון. "תוחלת החיים של כלב הביצות נמוכה מתוחלת החיים של חתול הביצות. לא פלא אפוא שבביצה במבולה... נוכל למצוא שיעור גבוה יותר של חתולי ביצות שגילם עולה על עשר שנים... שכן תנאי האקלים בביצה זו דומים לתנאים בביצות אחרות ביבשת." ההשלמה עקבית: מכיוון שתוחלת החיים של הכלב נמוכה מזו של החתול, מובן שיימצאו יותר חתולים זקנים מכלבים זקנים, ותנאי האקלים הדומים מלמדים שהביצה משקפת את המגמה הכללית.

תשובה (2).

10.

השאלה: אחד המקומות שהאנושות נושאת אליהם את עיניה בעשורים האחרונים בתקווה למצוא חיים מחוץ לכדור הארץ הוא כוכב הלכת מאדים. יצירות ספרות וקולנוע רבות תיארו "אנשי מאדים" – חייזרים אינטליגנטיים דמויי אדם – ותיאורים אלו הקסימו המונים. עם זאת, מלבד קומץ חובבי מסתורין לא חשב אף אחד שיצורים כאלה קיימים באמת. גילויים מדעיים מהשנים האחרונות הביאו מדענים רבים לשער שדווקא יש יצורים חיים במאדים, אך יצורים אלו לבטח לא יגרמו לחולמים על "אנשי מאדים" לבוא על סיפוקם.

איזו מן הטענות הבאות עולה מהפסקה?

פתרון: יש לבחור את הטענה הנובעת מן הכתוב: מדענים משערים שיש חיים במאדים, אך אין מדובר ב"אנשי מאדים" האינטליגנטיים דמויי האדם שתוארו ביצירות. הטענות השגויות יוסיפו פרטים שאינם בכתוב.

תשובה (1): שיעורם של חובבי המסתורין מקרב מי שהוקסמו מיצירות ספרות וקולנוע שעוסקות ב"אנשי מאדים" גדול במיוחד

לא נכון. הפסקה אינה מוסרת דבר על שיעורם של חובבי המסתורין מקרב המוקסמים; זהו פרט שאינו כתוב.

תשובה (2): בשנים האחרונות אימצו מדענים רבים עמדה שעד כה הייתה נחלתו של קומץ אנשים בלבד ולפיכך אפשר שיש יצורים אינטליגנטיים במאדים

לא נכון. המדענים משערים שיש חיים במאדים, אך לא נאמר שהם יצורים אינטליגנטיים; אדרבה, נכתב שיצורים אלו אינם "אנשי מאדים".

תשובה (3): היצורים החיים הקיימים במאדים לפי השערת מדענים אינם דומים כלל לחייזרים שתוארו ביצירות ספרות וקולנוע

נכון. מן הפסקה עולה שהמדענים משערים כי יש במאדים יצורים חיים, אך אלו אינם "אנשי מאדים" האינטליגנטיים דמויי האדם שתוארו ביצירות - כלומר אינם דומים להם.

תשובה (4): מאמצייהם בני עשרות השנים של מדענים למצוא יצורים חיים במאדים הוכתרו בהצלחה בשנים האחרונות

לא נכון. הפסקה מדברת על השערה של מדענים שיש חיים במאדים, ולא על מציאה מוצלחת בפועל של יצורים חיים.

תשובה (3).

11.

השאלה: בתקופה שבה החלו גורדי שחקים לשנות את קו הרקיע של ערים גדולות בעולם, נשמעו טענות כי לבניינים אלו אין הצדקה כלכלית וכי הסיבה היחידה לבנייתם היא השחצנות של מקימיהם. בתגובה אמר הכלכלן ווטרס: "הערים המודרניות אינן מצרים העתיקה, שבה היה שליט יכול לצוות על בניית פירמידה מפוארת כדי לרומם את שמו. כוחות השוק הם הקובעים אם ייבנה גורד שחקים, והכוח העיקרי בהקשר זה הוא כוחה של הדמוגרפיה."

מה הטענה המרכזית של ווטרס?

פתרון: ווטרס מגיב לטענה שגורדי שחקים נבנים משחצנות בלבד. הוא טוען שכוחות השוק – ובראשם הצורך הדמוגרפי – הם שקובעים את בנייתם, ולא גחמה או יוקרה.

תשובה (1): לא כוחות השוק לבדם הביאו לידי הקמת גורדי השחקים: גם הלחצים הדמוגרפיים היה חלק בכך

לא נכון. ווטרס אינו מבחין בין כוחות השוק לבין הלחצים הדמוגרפיים; אדרבה, הוא רואה בדמוגרפיה את הכוח המרכזי בתוך כוחות השוק. הטענה מציגה ניגוד שאינו בדבריו.

תשובה (2): גורדי השחקים אינם מוקמים מתוך גחמה של איש, אלא בשל הצורך בדיור לאוכלוסייה גדלה והולכת

נכון. זו טענתו המרכזית של ווטרס: לא שחצנות או גחמה של השליט הם שמניעים את הבנייה, אלא כוחות השוק

ובראשם הצורך הדמוגרפי - כלומר הצורך בדיוור לאוכלוסייה ההולכת וגדלה.

תשובה (3): הקמת גורד שחקים מרוממת את שם מקימיו רק משום שהיא תורמת להתמודדות עם הלחצים הדמוגרפיים

לא נכון. ווטריס דוחה את רעיון רוממות השם ומעמיד תחתיו את הצורך הדמוגרפי; הוא אינו טוען שהבנייה מרוממת את שם המקימים.

תשובה (4): אף שגורדי השחקים נבנים בעיקר בשל רצון מקימיהם להתרברב, יש להם הצדקה כלכלית לא נכון. ווטריס טוען במפורש שהבנייה נובעת מכוחות השוק ולא מרצון להתרברב; הטענה סותרת את עמדתו. **תשובה (2).**

12. השאלה: שתי מחלקות בחברת אופנה פנו למפעל טקסטיל וביקשו לקנות ממנו בד אחד שיתאים לשתייהן: מחלקת בגדי הגברים דרשה שהבד יהיה שחור, ומחלקת בגדי הנשים דרשה שמחירו יהיה נמוך מ-50 שקלים למטר, או שיהיה בד משי טבעי.

הוספת איזה מהנתונים הבאים תאפשר להסיק שאף אחד מהבדים שהמפעל מייצר אינו מתאים הן לדרישת מחלקת בגדי הגברים והן לדרישת מחלקת בגדי הנשים?

פתרון: בד המתאים לשתי הדרישות הוא בד שהוא שחור וגם (מחירו נמוך מ-50 שקלים או שהוא משי טבעי). כדי להסיק שאין בד כזה, נדרש נתון שלפיו כל בד שחור אינו עומד באף אחת מדרישות מחלקת הנשים — כלומר כל בד שחור מחירו 50 שקלים ומעלה וגם אינו משי טבעי.

תשובה (1): כל הבדים שהמפעל מייצר ומחירם נמוך מ-50 שקלים למטר אינם שחורים

לא נכון. נתון זה קובע שהבדים השחורים מחירם 50 ומעלה, אך אינו שולל את האפשרות שקיים בד שחור שהוא משי טבעי — שיתאים לדרישת מחלקת הנשים. אין די בנתון זה.

תשובה (2): כל הבדים שהמפעל מייצר ואינם בדי משי טבעי הם שחורים, והוא אינו מייצר בדי משי טבעי שחורים לא נכון. גם אם כל בד שחור אינו משי טבעי, ייתכן שמחירו נמוך מ-50 שקלים, ואז יתאים לדרישת מחלקת הנשים.

תשובה (3): כל הבדים השחורים שהמפעל מייצר אינם בדי משי טבעי, והוא אינו מייצר בדים שמחירם נמוך מ-50 שקלים למטר

נכון. אם כל בד שחור אינו משי טבעי, וגם אין כלל בד שמחירו נמוך מ-50 שקלים, אזי כל בד שחור נכשל בשתי דרישות מחלקת הנשים (אינו זול ואינו משי טבעי). לפיכך אין בד שיתאים לשתי המחלקות גם יחד.

תשובה (4): כל הבדים השחורים שהמפעל מייצר הם בדי משי טבעי ומחירם גבוה מ-50 שקלים למטר

לא נכון. אם הבדים השחורים הם משי טבעי, הרי שהם עומדים בדרישת מחלקת הנשים (משי טבעי) — ולכן דווקא יתאימו לשתי המחלקות, בניגוד למבוקש.

תשובה (3).

13. השאלה: חברת המשקאות הקלים "שלוך" יצאה במסע פרסום. מייד לאחר מכן עלו מכירות החברה ב-30%.

איזו מן העובדות הבאות אינה מחלישה את המסקנה שהעלייה במכירות מקורה במסע הפרסום?

פתרון: כדי להחליש את המסקנה שהפרסום הוא שגרם לעלייה, יש להצביע על סיבה חלופית לעלייה במכירות. העובדה שאינה מחלישה היא זו שאינה מספקת הסבר חלופי — ואף מתיישבת עם הייחוס לפרסום.

תשובה (1): מסע הפרסום נערך בתקופה שבה שרר בארץ שרב כבד וממושך

לא נכון. שרב כבד מגביר את הצריכה של משקאות קלים, ולכן הוא מספק סיבה חלופית לעלייה במכירות ומחליש את הייחוס לפרסום.

תשובה (2): בזמן מסע הפרסום דווח בעיתונות כי משקאות החברה יפים לבריאות

לא נכון. דיווח על תועלת בריאותית הוא גורם חיזוני שיכול היה להעלות את המכירות, ולכן הוא מספק הסבר חלופי ומחליש את המסקנה.

תשובה (3): בזמן מסע הפרסום חלה עלייה במחירי המשקאות הקלים בארץ

נכון (כלומר אינה מחלישה). עליית מחירים נוטה דווקא להפחית מכירות, ולכן אינה מספקת הסבר חלופי לעלייה; אם כבר, היא מחזקת את הייחוס לפרסום — שכן המכירות עלו למרות ייקור המוצר.

תשובה (4): בזמן מסע הפרסום העלתה החברה המתחרה את מחירי מוצריה

לא נכון. ייקור מוצרי המתחרה מסיט לקוחות אל "שלוך", ולכן הוא מספק סיבה חלופית לעלייה במכירות ומחליש את הייחוס לפרסום.

תשובה (3).

14. השאלה: אבנר: "אני מופתע מאוד ממחירי העגבניות הגבוהים השבוע, הגבוהים מבשבוע שעבר, שכן פורסם

שהשבוע דווקא ירדו בממוצע מחירי הירקות והפירות."

באיזה מן המשפטים הבאים ההפתעה המובעת היא הדומה ביותר להפתעה שהביע אבנר?

פתרון: הפתעתו של אבנר נובעת מכך שפרט בודד (מחיר העגבניות) נע בכיוון ההפוך מן המגמה הממוצעת של הקבוצה שאליה הוא שייך (מחירי הירקות והפירות בכללם). המשפט הדומה יבטא הפתעה מפרט החורג מן הממוצע של קבוצתו.

תשובה (1): "אני מופתעת שהצלחתי להגיע הבוקר מירושלים למודיעין בחצי שעה, שהרי הנסיעה בשעות אלה בכיוון ההפוך נמשכת בממוצע כמעט שעה"

לא נכון. כאן ההשוואה היא בין שני כיוונים שונים של נסיעה, ולא בין פרט בודד לבין הממוצע של הקבוצה שאליה הוא שייך.

תשובה (2): "אני מופתעת שנבחרת גרמניה הפסידה לנבחרת מצרים במשחקי גביע העולם בכדור מים, שהרי במשחקים אלו נבחרת מאפריקה מעולם לא ניצחה נבחרת מאירופה"

לא נכון. הנתון שעליו נשענת ההפתעה הוא קביעה מוחלטת - "מעולם לא" - ולא ממוצע. מקביעה מוחלטת אכן מתחייבת מסקנה לגבי כל מקרה פרטי, ולכן ההפתעה כאן מוצדקת ואינה דומה להפתעתו של אבנר.

תשובה (3): "אני מופתעת שרועי גבוה מאפרת, שהרי שניהם בני שתים עשרה, ובממוצע בנות בגיל זה גבוהות מבנים בגיל זה"

נכון. ההפתעה נובעת מכך שמקרה פרטי (רועי גבוה מאפרת) חורג מן המגמה הממוצעת (בנות בגיל זה גבוהות בממוצע מבנים) — בדיוק כמו הפתעתו של אבנר ממחיר בודד החורג מן המגמה הממוצעת.

תשובה (4): "אני מופתעת שבממוצע תל אביב גשומה יותר מירושלים, שהרי בירושלים קר הרבה יותר מבתל אביב" לא נכון. כאן ההפתעה נסמכת על קשר בין שני משתנים שונים (גשם וטמפרטורה), ולא על חריגה של פרט מן הממוצע של קבוצתו.

תשובה (3).

15. השאלה: תורות מוסר **תועלתניות** הן תורות שלפיהן ראוי תמיד לפעול בדרך שתביא את התועלת המרבית לכל הנוגעים בדבר. ואולם, כדי להכריע בנוגע לכל מקרה ומקרה מהי דרך זו יש לשקול חלופות פעולה רבות מאוד, ולרוב לא כל המידע הנחוץ להכרעה מצוי בידינו. על כן בחינת כל מקרה לגופו היא כמעט בלתי אפשרית. כדרך להתמודד עם בעיה זו, **תועלתנות כללים** — אחת מהתורות התועלתניות — קובעת שבמקום להתלבט בכל מקרה ומקרה ראוי לפעול לפי כללי אצבע שמביאים בדרך כלל את התועלת המרבית. ואולם, אדם שפועל לפי תועלתנות כללים וסבור שבמקרה כלשהו כלל האצבע הרלוונטי אינו מביא את התועלת המרבית נמצא במלכוד: עליו לפעול לפי הכלל, אף שבמקרה זה פעולתו לא תביא את התועלת המרבית.

איזו מן הטענות הבאות מסכמות את הטענה העיקרית בפסקה בצורה הטובה ביותר?

פתרון: הפסקה מציגה את תועלתנות הכללים כדרך להתמודד עם הקושי לבחון כל מקרה לגופו, אך מצביעה על המלכוד שבה: לעיתים הפעולה לפי הכלל סותרת את מטרתה העל של המוסר התועלתני — השגת התועלת המרבית.

תשובה (1): המאפיין הייחודי של תועלתנות כללים - הסתמכות על כללי אצבע במקום בחינת כל מקרה לגופו - נועד לפתור בעיה מהותית של תאוריות תועלתניות אחרות, אך אינו מצליח לעשות זאת

לא נכון. הפסקה אינה קובעת שתועלתנות הכללים "אינה מצליחה" לפתור את הבעיה; היא מצביעה על מלכוד ספציפי שבו הפעולה לפי הכלל סותרת את התועלת המרבית.

תשובה (2): לפי תועלתנות כללים ראוי לפעול לפי כללים שאנו יודעים שלרוב הם מביאים את התועלת המרבית, חוץ מאשר במקרים שבהם אנו חושבים שהכלל הרלוונטי אינו מביא את התועלת המרבית

לא נכון. זה היפוכה של הטענה בפסקה: נאמר במפורש שבמקרה כזה על האדם לפעול לפי הכלל דווקא, ולא לחרוג ממנו.

תשובה (3): שלא כמו מי שפועלים לפי תורות תועלתניות אחרות, הפועלים לפי תועלתנות כללים אינם נתקלים בקושי הנובע מהצורך לבחון כל מקרה לגופו

לא נכון. זהו רק היבט אחד (היתרון של הכללים), והוא מחמיץ את עיקר הפסקה — המלכוד שבפעולה לפי הכלל כשהיא סותרת את התועלת המרבית.

תשובה (4): שלא כמו תורות תועלתניות אחרות, תועלתנות כללים דורשת מהפועלים לפיה למלא אחר כלל אצבע, ולעיתים הדבר מוביל אותם לפעול בדרך הסותרת את המטרה המקורית של התורות התועלתניות

נכון. זו הטענה העיקרית: תועלתנות הכללים מחייבת פעולה לפי כלל אצבע, ולעיתים פעולה זו מובילה לתוצאה הסותרת את מטרתה העל התועלתנית — השגת התועלת המרבית.

תשובה (4).

16.

השאלה: במאמר נכתב: "אומנם הנתונים הסטטיסטיים מצביעים על כך שההעדפה להינשא לבני אותה דת ואותו מוצא היא נחלת העבר, אך אין די בכך לקבוע שהנטייה להומוגמיה היא נחלת העבר: לצד מגמה זו חלה עלייה בשיעור הזוגות הנשואים שבהם לבני הזוג אותה רמת השכלה, ונראה אפוא שהשינוי אינו במידה שבה בני אדם מבכרים בני זוג הדומים להם במאפייניהם הסוציולוגיים, אלא במשקל שהם מייחסים לכל אחד ממרכיבי הזהות."

איזו מהאפשרויות הבאות מסכמת את הפסקה באופן הטוב ביותר?

פתרון: בפסקה נטען שהנטייה להומוגמיה (העדפת בן זוג דומה) לא נעלמה, אלא שהשתנה המשקל שמייחסים לכל מרכיב זהות: מרכיבים כמו דת ומוצא נדחקים לטובת מרכיבים כמו רמת השכלה.

תשובה (1): גם בימינו, כבעבר, בני אדם נוטים להעדיף בני זוג הדומים להם ברכיבי זהות מרכזיים; אלא שרכיבים שנחשבו מרכזיים, כמו דת ומוצא, הולכים ונדחקים לטובת רכיבים כמו רמת ההשכלה

נכון. זהו לב הפסקה: הנטייה להומוגמיה נשמרת, אך המשקל היחסי של מרכיבי הזהות השתנה — דת ומוצא נדחקים מפני רמת ההשכלה.

תשובה (2): אף שהנטייה להומוגמיה עדיין קיימת בימינו, היא הולכת ונחלשת, שכן בני אדם מייחסים לרכיבי זהות כמו דת ומוצא חשיבות הולכת ופוחתת לעומת רכיבי זהות כמו רמת השכלה

לא נכון. הפסקה שוללת במפורש שהנטייה להומוגמיה "הולכת ונחלשת"; השינוי הוא במשקל המרכיבים, לא בעצם הנטייה.

תשובה (3): העובדה שכיום ההומוגמיה ברמת ההשכלה מתחזקת ואילו ההומוגמיה ברכיבי הזהות האחרים, כמו דת ומוצא, נחלשת, גורמת לבני אדם לייחס לרכיב זהות זה משקל רב משייחסו לו בעבר

לא נכון. הטענה הופכת את הסדר הסיבתי: הפסקה קובעת ששינוי המשקל הוא ההסבר למגמות, ולא שהמגמות גורמות לשינוי המשקל.

תשובה (4): כיום רמת ההשכלה נחשבת רכיב זהות מרכזי יותר מדת ומוצא, והדבר משתקף בעובדה שבני אדם מעמידים אותה בראש רשימת התכונות החשובות להם בבני זוג

לא נכון. הפסקה אינה קובעת שרמת ההשכלה עומדת "בראש הרשימה"; היא מדברת על עלייה במשקלה היחסי, ולא על היותה החשובה מכולן.

תשובה (1).

17.

השאלה: חוקר תורת המשחקים סרג'יו הרט: "נדמיין משא ומתן בין מוכר לקונה. המוכר מבקש 200 דולר עבור המוצר, ואילו הקונה מציע עבורו 100 דולר. גורם שלישי בא ומציע פשרה: 150 דולר. המוכר מסכים להצעת הפשרה, אך הקונה דוחה אותה. מעתה, מכיוון שהמוכר כבר הסכים למכור את המוצר ב-150 דולר, יהיה מחיר המוצר שייקבע בהסכם בין 100 דולר ל-150 דולר."

הרט השתמש במקרה זה כדי להבהיר טענה הקשורה למשא ומתן. איזו מן הטענות שלהלן היא המתאימה ביותר להיות טענה זו?

פתרון: במקרה שהרט מתאר, הסכמת המוכר לבדו להצעת הפשרה חשפה את נכונותו למכור ב-150, ובכך הרעה את מצבו — כעת המחיר ייקבע בטווח שלמטה מ-150, לטובת הקונה. הטענה תבטא את הסיכון שבהסכמה חד-צדדית להצעת פשרה.

תשובה (1): התערבותו של גורם שלישי עשויה לפגוע בסיכויי ההצלחה של משא ומתן, גם אם נראה שהצעותיו משתלמות לשני הצדדים

לא נכון. המקרה אינו עוסק בפגיעה בסיכויי ההצלחה של המשא ומתן בשל התערבות הגורם השלישי, אלא בהשפעת ההסכמה החד-צדדית על מצבו של המסכים.

תשובה (2): הסכמה של שני הצדדים להצעת פשרה תיטיב עימם יותר מהסכמה של אחד מהם, ולכן לשני הצדדים יש אינטרס להסכים להצעה כזו

לא נכון. הדוגמה אינה מראה שהסכמה הדדית מיטיבה עם שני הצדדים; אדרבה, היא מדגישה את החיסרון שבהסכמה חד-צדדית.

תשובה (3): התערבותו של גורם שלישי מאפשרת להניע מחדש משא ומתן שהגיע למבוי סתום, ולכן יש לכל אחד מן הצדדים אינטרס לקבלה

לא נכון. המקרה אינו עוסק בהנעה מחדש של משא ומתן תקוע, אלא בכך שהסכמת צד אחד להצעה מרעה את מצבו.

תשובה (4): הסכמה של צד אחד בלבד להצעת פשרה מרעה את מצבו, ולכן לשני הצדדים יש אינטרס שלא להסכים להצעה כזו

נכון. הסכמת המוכר לבדו ל-150 דולר חשפה את נכונותו למכור במחיר זה, וכך הרעה את מצבו — המחיר ייקבע כעת מתחת ל-150. מכאן שלכל צד יש אינטרס שלא להיות הראשון שמסכים להצעת פשרה.

תשובה (4).

ק ט ע ק ר י א ה (שאלות 18-23)

18. השאלה: על פי הפסקה השנייה, מדוע היה הציד באמריקה קל יותר לבני שבט הקלוביס?

פתרון: בפסקה השנייה נטען שהיונקים באמריקה לא נחשפו לבני אדם לפני בואם של הקלוביס, ולכן לא פיתחו מנגנוני בריחה מפני ציידים, ולא יכלו להימלט מן הציידים המיומנים.

תשובה (1): משום שלפני 10,000 שנה בקירוב נכחדו רוב היונקים הגדולים ביבשת אמריקה

לא נכון. ההכחדה היא התוצאה שיש להסבירה, ולא הסיבה לכך שהציד היה קל; הטענה מבלבלת בין התוצאה לגורם.

תשובה (2): משום שהיונקים באמריקה לא נתקלו בבני אדם חמושים לפני הופעתם של בני הקלוביס

נכון. לפי הפסקה, בעלי החיים באמריקה לא הכירו בני אדם ולא פיתחו מנגנוני הימלטות מפניהם, ולכן היו טרף קל לצייד הקלוביס המיומנים.

תשובה (3): משום שביבשות האחרות התפתחותו של האדם הייתה מהירה יותר מבאמריקה

לא נכון. הפסקה עוסקת בכך שבעלי החיים באמריקה לא הכירו את האדם, ולא בקצב התפתחותו של האדם ביבשות השונות.

תשובה (4): משום שהיונקים באמריקה פחדו מהרמת היד המסמנת זריקת חפץ

לא נכון. פחד מהרמת היד מאפיין דווקא בעלי חיים שכן פיתחו מנגנוני בריחה מפני האדם ביבשות אחרות - היפוכם של היונקים באמריקה שלא הכירו אותו.

תשובה (2).

19.

השאלה: על פי הפסקה השלישית, מדוע ההכחדה המהירה של מיני יונקים אינה עולה בקנה אחד עם תרבות תושביה המקוריים של אמריקה?

פתרון: בפסקה השלישית מובאת עמדתם של חוגים הסבורים שתושביה המקוריים של אמריקה שמרו על הרמוניה עם הסביבה וצדו רק לצורכי קיומם; לכן הכחדה מהירה של מינים אינה מתיישבת עם תרבותם.

תשובה (1): מפני שתושבים אלה ניצלו ניצול יתר את הטבע שם

לא נכון. זהו היפוכו של הנטען: לפי הפסקה תושבים אלה נמנעו מניצול יתר של הטבע ושמרו על הרמוניה עמו.

תשובה (2): מפני שיש עדויות שתושבים אלה ייחסו חשיבות לשמירת ההרמוניה עם הסביבה

נכון. בפסקה מובאות עדויות על מסורת של שמירת הרמוניה עם הסביבה וטקסים שנועדו לשמרה, ולכן הכחדה המונית של מינים אינה מתיישבת עם תרבותם של התושבים המקוריים.

תשובה (3): מפני שהכחדת ארבעים מינים בזמן קצר מצריכה כלי נשק משוכללים, שלא היו בידי תושבים אלה לא נכון. טענת כלי הנשק המשוכללים שייכת לוויכוח על מיומנות הציד (בהמשך הקטע), ואינה הנימוק שבפסקה השלישית, שעניינה שמירת ההרמוניה עם הסביבה.

תשובה (4): מפני שהתרבות של תושבים אלה דומה לתרבותו של האדם הלבן

לא נכון. הפסקה אינה משווה בין תרבות התושבים המקוריים לתרבות האדם הלבן; אדרבה, היא מנגידה ביניהן.

תשובה (2).

20.

השאלה: מדוע "הקולות המתנגדים" המובאים בפסקה הרביעית נושאים אופי פמיניסטי?

פתרון: בפסקה הרביעית מובאים חוגים פמיניסטיים המערערים על התיאוריה, בטענה שהיא מייחסת את ההכחדה לציד של הגברים בשבת ומגזימה בתיאור תפקידם.

תשובה (1): משום שהחוקרת אנה רוזולט שייכת לתנועה הפמיניסטית

לא נכון. הפסקה מציינת שהחוגים הפמיניסטיים נסמכים על מחקרה של רוזולט, אך אינה קובעת שהיא עצמה משתייכת לתנועה הפמיניסטית.

תשובה (2): משום שלפיהם לא רק בני שבט הקלוביס צדו מכרסמים, אלא גם בנות השבט

לא נכון. הטענה הפמיניסטית אינה שגם הנשים צדו, אלא שהתיאוריה מגזימה בייחוס ההכחדה לציד של הגברים.

תשובה (3): משום שלפיהם התיאוריה על הכחדת היונקים בידי בני הקלוביס מגזימה בתיאור תפקידם של הגברים

נכון. אופיים הפמיניסטי של הקולות המתנגדים נובע מכך שהם רואים בתיאוריה הגזמה בתיאור תפקידם של הגברים בהכחדה, ומטילים ספק בכך שהציד ה"גברי" הוא שהכחיד את המינים.

תשובה (4): משום שהחוקרת אנה רוזולט סברה שהגברים בני הקלוביס לא עסקו כלל בציד

לא נכון. לפי הקטע רוזולט סברה שבני הקלוביס אכן היו ציידים, אך לא מיומנים דיים כדי להכחיד מינים שלמים - ולא שלא עסקו כלל בציד.

תשובה (3).

21.

השאלה: מי אינו נמנה עם "המתנגדים להשערת הגורם האנושי בהכחדה" (שורה 26)?

פתרון: "המתנגדים להשערת הגורם האנושי" הם מי שחולקים על הטענה שבני האדם הכחידו את היונקים. יש לאתר את מי שדווקא תמך בהשערת הגורם האנושי.

תשובה (1): "החוקרים" (שורה 14)

נכון. הם אינם נמנים עם המתנגדים. "החוקרים" שבשורה 14 הם אלה שהסכימו כי בני האדם (הקלוביס) הכחידו את היונקים; הם תומכי השערת הגורם האנושי ולא מתנגדיה.

תשובה (2): "אנתרופולוגים" (שורה 16)

לא נכון. הם כן נמנים עם המתנגדים. האנתרופולוגים שבשורה 16 מצביעים על מסורת של שמירת הרמוניה עם הסביבה, ובכך חולקים על השערת הגורם האנושי.

תשובה (3): "תומכי גישה זו" (שורה 17)

לא נכון. הם כן נמנים עם המתנגדים. "תומכי גישה זו" תומכים בעמדה שהתושבים המקוריים לא ניצלו את הטבע ביתר, ובכך מתנגדים להשערת הגורם האנושי.

תשובה (4): "החוקרת אנה רוזוולט" (שורה 20)

לא נכון. היא כן נמנית עם המתנגדים. רוזוולט טענה שהקלוביס לא היו מיומנים דיים כדי להכחיד מינים שלמים, וממצאיה משמשים את המערערים על השערת הגורם האנושי.

תשובה (1).

22.

השאלה: כל החוקרים הנוכחים בקטע מסכימים ____, אולם הם חלוקים באשר ל____.

פתרון: יש למצוא נקודת הסכמה משותפת לכל החוקרים, לצד נקודת המחלוקת ביניהם. ההשלמה הנכונה תבטא הסכמה על עצם ההכחדה, ומחלוקת על גורמה.

תשובה (1): שבתוך 500 שנה נכחדו רוב היונקים הגדולים באמריקה / אופן שבו הכחיד אותם האדם

לא נכון. לא כל החוקרים מסכימים שהאדם הוא שהכחיד את היונקים (תומכי תמורות האקלים חולקים על כך), ולכן "האופן שבו הכחיד אותם האדם" אינו נקודת המחלוקת המשותפת. גם נתון "500 שנה" אינו מוסכם על כולם.

תשובה (2): שהרגלי הציד של בני שבט הקלוביס הם שהביאו לידי הכחדת היונקים הגדולים באמריקה / מידת ההשפעה של תמורות באקלים על ההכחדה

לא נכון. לא כל החוקרים מסכימים שהרגלי הציד של הקלוביס הם שהביאו להכחדה - זו בדיוק נקודת המחלוקת, ולא ההסכמה.

תשובה (3): שלפני 10,000 שנה בקירוב נכחדו רוב היונקים הגדולים באמריקה בתוך זמן קצר / גורם שהביא לידי הכחדתם

נכון. כל החוקרים מסכימים על עצם העובדה - שלפני כ-10,000 שנה נכחדו רוב היונקים הגדולים באמריקה בתוך זמן קצר, אך הם חלוקים באשר לגורם שהביא להכחדה (ציד אנושי מול תמורות אקלים).

תשובה (3).

23. השאלה: מה מבנה הקטע?

פתרון: הקטע פותח בשאלה מחקרית (מה אירע ליונקים הגדולים באמריקה), מציג תיאוריה המשיבה עליה (הכחדה בידי צייד הקלוביס), מביא הסתייגויות מן התיאוריה (מסורת ההרמוניה, הטענה הפמיניסטית, ממצאי רוזוולט), ולבסוף מציג תיאוריה אחרת (תמורות האקלים).

תשובה (1): עובדה היסטורית ← ממצאים שאינם עולים בקנה אחד עם עובדה זו ← הסתייגות מפירוש הממצאים ← פירוש אחר לממצאים ← תאוריה המשלבת את שני הפירושים

לא נכון. הקטע פותח בשאלה מחקרית ולא בעובדה היסטורית, ואינו מסתיים בתאוריה המשלבת את שני הפירושים.

תשובה (2): שאלה מחקרית ← תאוריה המשיבה על השאלה ← תאוריה אחרת המשיבה על השאלה ← התנגדות לתאוריה האחרת ← עוד תאוריה המשיבה על השאלה

לא נכון. לאחר התיאוריה הראשונה מובאות הסתייגויות ממנה, ולא תיאוריה אחרת שאחריה מובאת התנגדות אליה; סדר המרכיבים אינו תואם את הקטע.

תשובה (3): שאלה מחקרית ← תאוריה המשיבה על השאלה ← הסתייגויות מן התאוריה ← תאוריה אחרת המשיבה על השאלה

נכון. זהו מבנה הקטע: שאלה מחקרית (גורל היונקים), תיאוריה המשיבה עליה (ציד הקלוביס), הסתייגויות מן התיאוריה, ולבסוף תיאוריה אחרת המשיבה על השאלה (תמורות האקלים).

תשובה (4): עובדה היסטורית ← ממצאים שאינם עולים בקנה אחד עם עובדה זו ← הסתייגות מפירוש הממצאים ← הסתייגות נוספת מפירוש הממצאים ← עובדה אחרת העולה בקנה אחד עם העובדה הראשונה

לא נכון. הקטע פותח בשאלה מחקרית ולא בעובדה היסטורית, ואינו מסתיים בעובדה אחרת העולה בקנה אחד עם הראשונה.

תשובה (3).